

Voel je veilig protocol
“Wij zijn een KiVa school en werken met de tien KiVa regels”

Inhoudsopgave:

Inhoud

1. Uitgangspunten van dit pestprotocol	3
2. Wat is KiVa ?	3
3. Sociale veiligheid op de Speel- en Werkhoeve	4
4. Pesten op school	4
5. Rollen.....	5
6. Voorwaarden.....	5
7. Signalen van pesten	6
8. KiVa contract	7
9. Wanneer er toch sprake is van pesten.....	8
10. Voor de ouders.....	9
11. Organisatie	10

1. Uitgangspunten van dit pestprotocol

Alle kinderen mogen zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen: samen maken we er een fijne school van.

Door regels en afspraken zichtbaar te maken en alle leerkrachten volgens het zelfde principe te laten werken middels het programma KiVa kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken.

Met behulp van dit protocol laten we zien hoe we er op de Speel- en Werkhoeve een fijne school van maken voor iedereen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. De regels en afspraken die de school hierover heeft gemaakt kunt u lezen in dit protocol.

2. Wat is KiVa ?

Om aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen te werken en deze te volgen, gebruiken wij de methode KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid. Gedurende de methode behandelen wij tien thema's. De thema's gaan over positieve groepsvorming en het voorkomen van pesten. Kinderen krijgen meer inzicht in wat pesten is en wat zij ertegen kunnen doen.

KiVa is van oorsprong een Fins programma. KiVa is het Finse woord voor leuk of fijn en het betekent tevens 'leuke school'. Het programma is ontwikkeld aan de Universiteit van Turku en begon in 2007 als wetenschappelijk experiment op 78 scholen. KiVa behaalde uitstekende resultaten in Finland: pesten werd effectief tegengegaan en het welzijn, de motivatie en de schoolprestaties van leerlingen namen sterk toe!

KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen. Daardoor wordt de sociale veiligheid op school versterkt en worden groepsproblemen zoals pesten effectief voorkomen. KiVa werkt dus preventief, maar het programma kent ook curatieve onderdelen voor wanneer er zich toch problemen voordoen. Soms wordt KiVa een anti-pestprogramma genoemd, maar daarmee wordt het programma eigenlijk tekort gedaan. KiVa is inderdaad effectief tegen pesten, maar het is nog veel meer dan dat!

De oplossing in de groep: Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen zoals pesters, slachtoffers of kinderen met veel of weinig vriendjes en vriendinnetjes. Want hoewel niet iedereen er verantwoordelijk voor is dat er groepsproblemen zijn, is iedereen er wel verantwoordelijk voor dat die problemen worden opgelost en in de toekomst worden voorkomen. KiVa gebruikt dus de kracht van de groep. Ons motto luidt dan ook: samen maken wij er een fijne school van!

KiVa is een schoolbrede aanpak. Dat wil zeggen dat KiVa aanbod heeft voor alle klassen van de basisschool. Verder betekent het dat KiVa interventies op schoolniveau, klassikaal niveau en individueel niveau combineert. Op schoolniveau streeft KiVa bijvoorbeeld naar een cultuur waarin wederzijdse acceptatie, respectvol en positief gedrag de norm is. Op klassikaal niveau biedt KiVa onder meer ondersteuning voor adequaat klassenmanagement, terwijl op individueel niveau

gewerkt wordt aan de sociale vaardigheden en de sociaal-emotionele ontwikkelingen van de leerlingen. Verschillende onderzoeken laten zien dat schoolbrede programma's het meest effectief zijn om de sociale veiligheid op school te versterken en pesten tegen te gaan.

KiVa kenmerkt zich door een preventieve aanpak, maar het programma kent ook curatieve onderdelen. Het preventieve gedeelte van KiVa richt zich op positieve groepsvorming. Doordat er met KiVa positieve groepsnormen worden gecreëerd, ontstaat er een sociaal klimaat waarin negatief gedrag niet past. Positief gedrag wordt door de groep gestimuleerd, negatief gedrag wordt collectief afgekeurd. Daardoor vertonen leerlingen minder negatief gedrag, zoals pesten en grensoverschrijdend gedrag. Daarnaast kent KiVa curatieve aspecten, zoals de steungroepaanpak en de herstelmethode.

3. Sociale veiligheid op de Speel- en Werkhoeve

Om de Speel- en Werkhoeve een fijne school te maken doen wij (onder andere) het volgende:

- In alle groepen gebruiken wij de methode "KiVa" voor de sociaal emotionele ontwikkeling van onze kinderen. Elke groep heeft wekelijks KiVa op het programma staan.
- We starten het jaar met de Gouden Weken. Er is veel aandacht voor positieve groepsvorming.
- De sociaal,-emotionele ontwikkeling wordt vastgelegd en gevolgd met behulp van "Zien" ons sociaal-emotioneel leerlingvolgsteem. Het eerste rapport is een ZIEN! Rapport, ouders worden uitgenodigd op een 10 minuten gesprek om de sociale vaardigheden die de leerling op school laat zien te bespreken.
- De Speel- en Werkhoeve maakt gebruik van de KiVa monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid in de groep en de sociaal emotionele ontwikkeling van de kinderen. Aan de hand van een vragenlijst vullen leerlingen in mei en oktober deze monitor in. Dit geeft een beeld van het pedagogisch klimaat in de groep. Op basis van deze informatie ondernemen wij, indien nodig, actie op het verbeteren van een fijnere sfeer.
- In alle groepen worden duidelijke schoolregels gehanteerd. De regenboogregels zijn onze schoolregels. Tijdens de KiVa lessen worden de KiVa regels behandeld en elke groep stelt bij de start van het schooljaar eigen groepsregels op. De regenboogregels hangen op een zichtbare plaats in de school. De regels zijn positief gesteld.
- Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd en alle teamleden van de Speel- en Werkhoeve hebben een voorbeeldrol.
- Tijdens de pauzes surveilleren leerkrachten en / of overblijfouders op het schoolplein. Zij zien er op toe dat kinderen tijdens hun spel gedragregels en afspraken naleven.

4. Pesten op school

Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Eén van de meest gehanteerde definitie van pesten is van Olweus. *"Een leerling wordt gepest of tot slachtoffer gemaakt wanneer hij bij herhaling wordt onderworpen aan negatieve handelingen van een of meerdere leerlingen.* Bij pesten is er sprake van een machtsverschil tussen de pester en de gepeste. Kinderen die elkaar plagen kunnen elkaar aan. Bij pesten lukt dit niet. Dit verklaart het machtsverschil. Pesten is structureel en opzettelijk. Pestgedrag is schadelijk voor zowel het gepeste kind als voor het kind dat pest.

Er zijn verschillende vormen van pesten.

Wij onderscheiden:

1. fysiek: duwen, slaan, schoppen
2. materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen
3. verbaal: uitschelden, vervelende opmerkingen maken
4. relationeel: iemand buitensluiten, leugens verspreiden, roddelen
5. digitaal: alle vormen van pesten die online plaatsvinden

In een pest situatie heeft elk kind een bepaalde rol. De rol geeft aan hoe kinderen zich op dat moment gedragen. Het is van belang te weten dat kinderen deze rol niet zijn of hebben maar zich zo *gedragen* (je bent dat niet, je gedraagt en doet zo). Vanuit deze gedachte kun je gedrag dus veranderen!

5. Rollen

Wanneer er sprake is van pesten in een groep is dit een groepsprobleem. Ieder kind heeft een rol hierin. De verschillende rollen die KiVa hanteert zijn:

1. de pester: het kind dat pest
2. de assistent(en): dit kind doet actief mee met de pester maar speelt geen "hoofdrol" bij het pesten.
3. de versterker: dit kind doet niet direct mee met het pesten maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen.
4. het slachtoffer: het kind dat gepest wordt.
5. de verdediger: het kind dat het slachtoffer steunt en voor hem of haar opkomt.
6. de buitenstaander(s): dit zijn de kinderen in de groep die weten van het pesten maar niets doen. Vaak de grootste groep kinderen.

6. Voorwaarden

De Speel- en Werkhoeve wil pesten voorkomen en indien nodig aanpakken. Daaraan is een aantal voorwaarden verbonden.

1. De Speel- en Werkhoeve wil vooral preventief werken. De school probeert vooral pestproblemen te voorkomen. Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar worden gemaakt, waarna met hen regels worden vastgesteld. Tijdens de KiVa lessen wordt pesten en de daarbij horende regels en afspraken behandeld.
2. Pesten moet gezien worden als groepsprobleem en niet alleen als probleem van de betrokken kinderen. Pesten zorgt voor een negatieve sfeer in de hele groep waarmee wordt bevestigd dat dit een groepsprobleem is.
3. Als pesten optreedt, moeten leerkrachten dat kunnen signaleren en duidelijk stelling nemen. Leerkrachten nemen signalen van kinderen en ouders serieus.

4. Wanneer pesten voorkomt moet de school beschikken over een directe aanpak. Deze aanpak is gebaseerd op de 'supportgroep aanpak' passend bij de methode KiVa.
5. Het goede voorbeeld van de leerkrachten (en thuis van de ouders) is van groot belang. Er zal minder worden gepest in een klimaat waar duidelijkheid overheerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar worden uitgesproken. Leerkrachten nemen duidelijk stelling tegen dat soort gedragingen.
6. Op school is er zowel een KiVa team als een vertrouwenspersoon aanwezig.

7. Signalen van pesten

Signalen van pesten kunnen o.a. zijn:

- *altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen*
- *zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot*
- *een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven*
- *briefjes doorgeven*
- *beledigen*
- *opmerkingen maken over kleding*
- *isoleren*
- *buiten school opwachten, slaan of schoppen*
- *op weg naar huis achterna lopen/rijden*
- *naar het huis van het slachtoffer gaan*
- *bezittingen afpakken*
- *schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer*

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid: je kunt het zo gek niet bedenken of volwassenen en dus ook leerlingen hebben het bedacht. Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en deze signalen serieus nemen.

Signalen voor ouders dat uw kind pest kunnen o.a. zijn:

- *uw kind doet op een overdreven manier stoer*
- *uw kind is tegendraads of opstandig*
- *uw kind kan zich niet of moeilijk inleven in een ander*
- *uw kind roddelt of verspreid geruchten over klasgenoten*
- *uw kind vertoont agressief gedrag*
- *uw kind heeft slechte schoolprestaties of deze gaan achteruit*

8. KiVa contract

Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de groepen 1 tot en met 4 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn;
2. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij;
3. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal;
4. We gaan goed met elkaar om;
5. We helpen elkaar;
6. We komen voor elkaar op.

Voor de groepen 5 tot en met 8 gaat het om de volgende omgangsregels:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect;
2. Samen maken wij er een fijne groep van;
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal);
4. We willen dat pesten stopt;
5. We gaan goed met elkaar om;
6. We helpen elkaar;
7. We komen voor elkaar op.

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. *In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.*

Deze regels worden uitgewerkt aan de hand van een aantal thema's.

In groep 1 t/m 4 zijn dat bijvoorbeeld: 'Wat is een fijne groep?', 'Iedereen is Uniek' en 'de groep is tegen pesten'.

In groep 5 t/m 8 worden thema's behandeld als: 'Iedereen verdient respect', 'Wat is communicatie' en 'Gevolgen van pesten'.

Aan het begin van ieder schooljaar worden er in elke groep groepsregels opgesteld door de kinderen. Deze gelden specifiek voor de betreffende groep en hangen zichtbaar in elke klas.

9. Groepsgesprekken

In elke (bovenbouw)groep van de Speel- en Werkhoeve vindt regelmatig een preventief groepsgesprek plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

10. Wanneer er toch sprake is van pesten...

De curatieve aanpak van pesten begint bij signalering. Grensoverschrijdend gedrag bestaat niet alleen uit pesten. Kinderen kunnen ook ruzie maken of in een conflict terecht komen. Daarnaast is het ook mogelijk dat kinderen elkaar plagen of dat er sprake is van een misverstand.

Op basis van de definitie van pesten zoals eerder beschreven bekijken we de situatie vanuit het volgende perspectief:

1. Gebeurt het met opzet (intentioneel)?
2. Kan het slachtoffer zich verdedigen (machtsverschil)?
3. Hoe erg (intens) wordt het ervaren?
4. Gebeurt het steeds opnieuw (stelselmatig)?

Na signaleren van een pestprobleem biedt de leerkracht altijd hulp en lost het probleem op volgens vastgestelde stappen.

Stap 1:

Er eerst zelf (en samen) uit proberen te komen.

Stap 2:

Op het moment dat een van de leerlingen er niet uitkomt (in feite het onderspit delft en verliezer of zondebok wordt) heeft deze het recht en de plicht het probleem aan de meester of juf voor te leggen of aan de vertrouwenspersoon van KiVa van de school. Wanneer dit lastig blijkt kan dit contact ook worden gelegd via de ouders.

Stap 3:

De leerkracht heeft een gesprek met de gepeste leerling. Hierin wordt ook het voornemen besproken om de pestsituatie in de groep aan de orde te stellen. Als de leerling akkoord gaat en voldoende vertrouwen heeft in de goede afloop van het gesprek, wordt er overgegaan op stap 4.

Stap 4:

Er vindt een curatief en oplossingsgericht groepsgebesprek plaats. Dit gesprek heeft *niet* tot doel om alle feiten over het pesten op tafel te krijgen. Het doel is dat de pesters hun gedrag gaan veranderen en dat iedereen ervoor gaat zorgen dat de gepeste leerling zich weer prettig gaat voelen in de klas.

Als dit geen oplossing biedt, wordt er overgegaan tot stap 5.

Stap 5:

De **steungroepaanpak** (ook wel supportgroepaanpak genoemd).

Bij deze aanpak wordt het stoppen van pesten de gezamenlijke verantwoordelijkheid van een select groepje kinderen in de steungroep. Een lid van het KiVa-team voert een individueel gesprek met de gepeste leerling. Daarbij wordt gekeken welke kinderen zouden kunnen helpen of steunen. Vervolgens voeren één of twee van de KiVa-teamleden een gesprek met de steungroep. Kinderen moeten met concrete oplossingen komen om de situatie te verbeteren. Na ongeveer een week wordt er weer met de gepeste leerling gesproken. Is de situatie gestopt? Als het nodig is herhelen deze rondes zich een aantal keer.

Deze stappen staan uitgebreid beschreven in de methode.

Als er kinderen zijn die ondanks de gemaakte afspraken toch doorgaan met pesten en die niet ontvankelijk zijn voor de steungroepaanpak, wordt er overgegaan tot stap 6.

De ouders van de kinderen die deelnemen aan de steungroep worden hiervan op de hoogte gesteld.

Stap 6:

De herstelaanpak.

Het KiVa-team neemt een deel van de verantwoordelijkheid terug en gaat samen met de pesters een plan van aanpak maken om het pesten te laten stoppen. Het is een meer dwingende manier om toch op een oplossingsgerichte manier te handelen. In individuele gesprekken met de pestende kinderen wordt duidelijk gemaakt dat het KiVa-team op de hoogte is van het pesten en dat dit onmiddellijk moet stoppen. De school tolereert niet dat er wordt gepest.

Let op! Dit is een laatste stap om het pesten te laten stoppen. Als de steungroepaanpak niet heeft gewerkt is het belangrijk om uit te zoeken waarom deze niet tot de gewenste uitkomsten heeft geleid.

11. Voor de ouders

Wanneer ouders erachter komen dat hun kind gepest wordt zijn zij meestal erg geschrokken. Als u dat overkomt, laat u dan niet afschrikken maar ga in op de signalen die u krijgt van uw kind. Er moeten zo snel mogelijk maatregelen genomen worden. School kan u hierbij helpen. Een aantal tips:

Ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Pesten op school kunt u het beste direct met de leerkracht bespreken
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes kan het zelfrespect vergroot worden of weer terug komen.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt

Op school zijn wij ons ervan bewust dat u kwetsbaar bent wanneer uw kind degene is die pest. Ook nu is het belangrijk dat u contact met ons opneemt. Ook hierbij kan school uw kind helpen. U kunt naar de groepsleerkracht gaan maar wanneer u hier moeite mee heeft kunt u ook naar de vertrouwenspersoon/KiVa leerkracht zodat kan worden gewerkt aan de aanpak van het probleem. Een aantal tips die u kunnen helpen zijn:

Ouders van pesters:

- Neem het probleem van uw kind serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed extra aandacht aan uw kind
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind

Alle andere ouders:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag.
- Geef zelf het goede voorbeeld

- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Contact met ouders

Contact met ouders/verzorgers vinden wij belangrijk. We houden ouders daarom regelmatig op de hoogte van de groeps sfeer in de klas, ook als deze goed is! Door middel van de nieuwsbrief weten ouders wat er speelt op school. Gedurende het schooljaar ontvangen ouders daarnaast tips om met hun kind te praten over hoe het gaat op school. Aanvullende informatie over pesten en tips voor thuis kunnen ouders ook vinden in de online KiVa-oudergids. We stimuleren ouders contact met ons op te nemen mochten zij zich zorgen maken over hun eigen kind of een ander kind op school.

12. Organisatie

De Speel- en Werkhoeve heeft een KiVa team aangesteld. Het KiVa team is het aanspreekpunt voor leerlingen, leerkrachten en ouders. tevens coördineren de leden van het KiVa team het beleid tegen pesten.

Dit team bestaat uit de volgende leden:

1. Stephanie Huisman
2. Hiske Brenkman
3. Martina Bloemzaad

Het KiVa team kan te allen tijden externe hulp via KiVa inschakelen, namelijk een KiVa trainer. Deze biedt hulp en ondersteuning aan de school bij vragen en problemen.

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op de Speel- en Werkhoeve hebben de starttraining van KiVa gevolgd. Zij zijn bevoegd de KiVa lessen te geven.

